

מר ניר:
בבתי-הסהר נמצאים כיום 1232 אסיר
המחולקים בצורה של זמני מאסר שונים.
בתוכם 67 למאסר עולם; מעל ל-10 שנים - 39; 10 שנים - 63;
6 שנים - 136; 3 שנים - 149, כך שהאוכלוסיה הולכת ומתבססת
בתוך בית-הסהר אם כי השפוטטים לתקופות מאסר קצרות הם רבים.

ש. בבה:
איך מתחלקת אוכלוסיה זו מבחינת
הלאום?

מר ניר:
ב-1958 היו לנו בסך-הכל 3171 אסירים,
ביניהם יהודים - 2530; מעוטטים - 641;
בבת אחת נמצאים 1230 אסירים. השנה נגיע ל-1300 אסירים במוצע
ליום.

אשר לחלוקה לפי הרמה התרבותית.
38% - ללא השכלה כלל, היינו, אנאלפביתים; 50% - בעלי השכלה
של 2-3 כתות בית-ספר עממי; 12% - השכלה גבוהה יותר כולל אקדמאית.
זאת אומרת - 88% מהם ללא השכלה כלל.

הרמה המקצועית. 54% - ללא כל מקצוע;
37% - אנשים אשר עבדו במקצועות שונים והתימרו להיות אנשי מקצוע
אך למעשה אינם יודעים מאומה בשטח מקצועם; 3% - חקלאים;
4% - פקידיים; 2% - מקצועות חופשיים.

סוגי העבירות הן שתיים. 87% - עבירות
נגד רכוש; 13% - עבירות נגד גוף ונפש.

הגיל. החלוקה היא מ-14 עד 19, שזה למעשה
גיל בהתאם לחוק של עבריינים צעירים. - 543 היו בשנה זו. אנחנו
מנסים להעלות את גיל העבריינים הצעירים עד ל-24. טענתנו שעד
גיל זה נוכל עוד לשפר את האנשים. אז, איפוא, יכנסו תוך שנה 1496
אסיר עד גיל 24.

אני מזדהה עם מה שנאמר שהפשיעה בארץ
היא עדיין בחיתוליה. אבל אם לא נעשה את המאמץ הגדול בקרב אותם
גילים, אזי אלה הם הפושעים לעתיד, ואולי יצמחו מביניהם גם כאלה
שלא "יביישו" אותנו לגבי אומות עולם אחרות.

א. בהיר:
כמה מהם עלו ארצה לאחר קום המדינה?
אם כפי שאמרת הפשיעה עדיין בחיתוליה,
רצוי לדעת אם אותם פושעים לעתיד הם אלה שהגיעו ארצה במשך שנים
אלה, או קרקע הארץ במשך 10 שנותיה האחרונות הצמיחה אותם. נכון
שלפני קום המדינה הפשיעה היתה יותר קטנה אבל גם הישוב אז היה
יותר קטן, וזה עומד ביחס.

מר ניר:
נוסף על כך שהישוב היה יותר קטן
גם לא כל הפושעים הובאו לבתי-המשפט.
על כל פנים אי אפשר להגיד שהעליה החדשה היא הנותנת את הצעירים
הפושעים, אלא צעירים אלה הם לעתים גידולי הארץ, ואם לא לגמרי
כאלה אזי לפחות שהו מספר שנים בארץ, בתוכם גם ילידי הארץ.

נשים. למעשה נמצאות כיום 20-30
אסירות, אבל תוך שנה זו עברו 275 אסירות.

י. בדר:
כמה יושבות בבת אחת?

מר ניר:
בין 25-30, לתקופות מאסר קצרות.
בכל זאת במשך השנה שעברה היו 111
נשים שהיו שפוטות ל-3 חדשים. זכינו לצערנו הגדול גם ל-2
נשים עצורות למאסר עולם. אחת יהודיה ואחת ערביה.

מר ניר: עד גיל 24 עברו 137 נשים. זה נותן גם את המושג לגבי מהות העצורות, רובן קשורות עם פריצות. ביניהן הרבה יותר יהודיות מאשר ערביות.

אוכלוסית האסורים נמצאת במחקנים מיוחדים, ועלי להגיד דבר שנאמר כבר על ידי קודמי, שכל זמן שלא יבנו בתי-סהר המתקבלים על הדעת, כל בתי-הספר הקיימים כיום במדינה אינם יכולים לפתור את הבעיות; מצד אחד הבטחונות, ומצד שני נסיונות שקום האסורים הנמצאים בידינו.

במחקנים הקיימים אין בטחון ואין בהם אפשרות של סוג המתקבל על הדעת, ויש רק פתרון אחד והוא לבנות מתקנים חדשים.

אשר למחקנים עצמם. כשהאדם נשלח לבית-הסהר, יש סוג מסויים של שפוטים מ-3 חדשים עד 5 שנים העוברים ועדת מיון. ועדת המיון נמצאת בקומפקט של בית-הסהר ברמלה. כח הקבול שלו הוא 116 איש. שם קובעים בעיקר שני דברים יסודיים. (א) לאן ישלחו את האסיר מבחינת סוג בית-הסהר ובטחונם היחסי. (ב) שם עומדים על אופיו על מנת לכוון אותו לדרך שקום במידה שזה ניתן לעשייה.

בית-הסהר ברמלה. בית-סהר זה מחולק לשלשה מדורים. המדור הכללי מונה 180 מקומות לאסירים. אלה השפוטים לתקופה של מעל 3 שנים, כולל מאסר עולם. מדור שני הוא זה אותו ראיתם והתפלתם לראות כעין משוגעים המסתובבים שם. זהו למעשה מדור לפסיכופטים ולא למשוגעים. אבל בתי-המשפט לא פעם שולחים גם מטורפים לשם, וזה מעיק כי קשה מאד אחר כך להוציאם אל מקומם הנכון. וכאן אין לנו אפשרויות של ריפוי למטורפים אלה. זה מקשה ומפריע.

י. חזני: מדוע השופטים שולחים אותם לשם?

מר ניר: לפעמים מפני שאין גם מקום אחר, ולפעמים מתוך שקוליהם הם. כאשר השופט קובע מאסר, אין הוא קובע את המקום אלא עלינו לחפש אחר כך את המקום עבורו. על כל פנים מטורפים אלה מוחזקים בנפרד, יש להם אגף מיוחד והם אינם באים במגע, גם לא בעבודה, עם האסירים האחרים.

יש לנו מדור שלישי שהוא בית חולים מרכזי לכל בתי-הסהר, ובו מקום ל-35 איש כולל מחלקה קטנה לחולי שחפת.

בסך-הכל בית-הסהר ברמלה יכול להכיל 257 אסירים, אם כי היום אנחנו מחזיקים בו 306. לא צריך להסביר כיצד אנחנו מחזיקים אותם, כי זה מתבן. כ-50 איש נמצאים שם ממש בין המטות על מזרונים, ואין הדבר כל כך פשוט בחרף זה שלנו.

בית-סהר זה נחשב כבית-סהר בטוח בין כל בתי-הסהר הקיימים בארץ. אך אם תבקר בו תראו שהגדר המקיפה את בית-הסהר הזה היא גדול סימון כמו בגינה ולא כמו גדר סביב בית-סהר צריכה להיות. אין ספק ששם יש צורך להקים חומה. ואין כל בטיחות במקום כל זמן שלא תוקם חומה או גדר ואינה לשמה. שפשונו את הדבר הזה בתקציב הפיתוח, ואני מקוה שאגף התקציבים, אם כי לא יכניס זאת לתקציב הרגיל, ימצא את המקום לאן להכניס את ההוצאה הזו לבניית חומה או גדר אלטרנטיבית.

מר ניר: אין ספק שאם נשאר את המצב כפי שהוא כיום, אם יהיה רצון לאסירים

לברוח, לא תהיה כל מניעה בפניהם.

יש גם לקחת בחשבון ששם יושבים מרגלים וכאלה השפוטים למאסר עולם, וכל מיני סוגים אחרים.

א. בהיר: גם מסתננים?

מר ניר: לא. הם נמצאים בתל-מונד.

בבית-הסהר ברמלה קיימים בתי-מלאכה ואויים לשמם. קיימים שם בתי-מלאכה למסגרות, נגרות, פחחות, סנדלריה, משהצה, מתפרה וגם שטח חקלאי קטן. היות וזה בית-סהר כבד מאד איננו יכולים לעשות הרבה מבחוץ, אבל בפנים אנחנו משתדלים לעשות עד כמה שאנו יכולים למען האסירים, בעיקר דואגים לכך שיעבדו, וזה אחד מחלקי הבטחון של המקום, נוסף ללימוד המקצוע.

אני מגיע עתה לאחת הנקודות הכאובות ביותר והוא - נוה-תרצה, בית-הסהר לנשים. כח הקבול המקסימלי שלו הוא 28 נשים. אין כל אפשרות של סווג, כולל תינוקות עד גיל שנתיים. כמעט באפן קבוע אנחנו מחזיקים שם אמהות לפעמים עם תינוק אחד ולפעמים גם שלשה תינוקות, ואין כל אפשרות לסווג, החל מאלה השפוטות למאסר עולם וגמור באישה אשר לא שלמה חובה. מובן שישנה סכנה בדבר כאשר בתוך מקום צפוף כזה מוכזים את כלן יחד ללא כל אפשרות של סווג.

ופה עלי לומר כמה דברים נוספים. אני משרת בשרות זה קרוב לחצי שנה, ומהם 3 חדשים הקדשתי לחפוש אחר קרקע אחרי שהחלטתם על הקצבת תקציב לבניית בית-סהר ממשי. לצערי הגדול רק בימים האחרונים קבלתי את ההתכתבות האחרונה לגבי אתור השטח שמצאתי והנמצא מול אבן-יהודה. זהו שטח חולי ואני מקוה שנצליח להפוך אותו לשטח חקלאי. כיום הוא איננו כזה.

היו"ר י. גורי: היתה מחשבה לתאם מבנה קיים למטרה זו.

מר ניר: חוששני שאם נעשה דבר כזה, נגיע שוב לאותן תוצאות כמו עם נוה-תרצה, וזה יצטרך לערוך זמן רב. נעשה שוב את אותו משגה קבוע כשאנחנו הולכים ומתאימים מבנים קיימים אשר מלכתחילה לא נבנו לצורך זה. אם לא תהיה ברירה נעשה זאת, אבל זה לא יעיל.

אני רוצה להזדהות עם מי שאמר שהמצב כיום הוא ^{בנוה-תרצה} נשוא. אני רוצה להוסיף שבתי-המשפט בהרבה מקרים אינם שולחים נשים לבתי-הסהר ביודעם את המצב. המקום אמנם נקי ומסודר ויש משמעת, אך חוץ מחיטיה אין שם כל אפשרות לבצע אף עבודה אחרת. הכוונה היא להקים חוה בה נלמד את האשה לחיות, כי אותן נשים אשר הגיעו לכאן אינן פושעות מובהקות, הן הרבה יותר ילדות קטנות לגבי החיים מאשר פושעות ואפשר בתנאים מתאימים להחזירן למוטב.

מחנה מעשיהו. זהו בית-סהר יחיד אשר נבנה ליעודו. כח הקבול שלו הוא 74 אסיר. מוחזקים בו עבריינים שנשלחו בפעם הראשונה לבית-הספר. בית-סהר זה איננו בטחוני, שם אם האסירים ירצו למעול באמון שניתן בהם יוכלו לעשות זאת בנקל. זהו למעשה מחנה חנוכי, ועד כה לא היו אכזבות. אנו מחזיקים שם גם חוזרים בפעם השניה או השלישית אשר יש סיכויים לשקומם, ושפוטים קל מהדרום וממרכז הארץ.

היו"ר י. גורי: עלתה מחשבה לייחד תפקיד מיוחד במסגרת נציבות בתי-הסהר והוא - תפקיד של שקום האסיר. האם מחשבה זו ירדה מעל הפרק?

מר ניר:

לא, מחשבה זו לא ירדה מעל הפרק
ואסביר בהמשך.

במחנה מעשיהו גם כן ישנם קשיי קליטה,
וכיוח גרים אנשים גם באהלים, על מנת שלא נצטרך לשלוח אותם
לבתי-סתר סגורים ממש.

תל-מונד. כח הקבול של בית-סתר זה
הוא 135 אסירים. המגמה היתה בתחילת 1958 להפוך את בית הסתר
הזה עבור נער. וכאן אין לערב פרשיות, אין זה הנער המוחזק
במוסדות סעד באותו מקום. כיום אנחנו שולחים לבית-סתר זה נערים
מגיל 15 אשר השופטים מכוונים אותם לשם. אילו יכלנו להפוך
אותו רק למטרה זו יכלנו להתגבר על המצב, אלא שאחרי מקרה כלא
שטה הזרימו לשם מסתננים המרוכזים באגף הגדול של אותו בית-סתר.
זה כמובן מחבל במגמה שהעמדנו בפנינו, והנער פוזר. דבר זה
מהווה תקלה רצינית.

אנחנו קוצרים שבחים על הטיפול באותו
אגף לנער. שם נעשית אמנם עבודה רצינית ביותר. כיום ישנם שם
כ-100 נערים. בעבר היו 170. ישנם ביניהם נערים אשר נכנסו
ללא כל ידיעה אלמנטרית בקריאה או כתיבה, ולא בעבודה, ויצאו
משם עם מקצוע ועם ידיעה אלמנטרית בידיעת הארץ, כתיבה ועברית.

לומדים שם נגדרת, מסגרות, בשחוף עם
משרד העבודה. גם סנדלרות, חיטות, ישנה שם כריכיה נאה, וכתות
לימוד בעזרת משרד החינוך. נעשית שם פעולה אינטנסיבית ביותר.

בבית-סתר זה אשר באפן נורמלי יכול
להכיל 140 אסיר, אנו מחזיקים 221 איש. אמנם את המסתננים צופנו
יחד, אבל בזה לא פתרו את הצעתנו להקים מחנה מיוחד למסתננים.
זה לא מופיע בתקציב, ואינני יודע כיצד יפתרו זאת. יתכן
שנאלץ השנה למצא פתרון בינים, ואם נקים את החומה מסביב לבית-הסתר
ברמלה נוכל אחרי שנעביר לשם סוג מסויים של אסירים, לחזק מקום
מרכזי בחוף אותו בית-סתר כדי להכניס לתוכו מסתננים, עד אשר
נוכל להקים את אותו מחנה. הקמת מחנה כזה עולה בכסף רב. עשיתי
חשבון עם מע"ץ, ומתברר שהבניה בלבד תעלה כ-250 אלף ל"י. נוסף
על כח אדם רציני אשר נזדקק לו כדי לשמור על המקום, לפחות 100
איש, מבלי כל יחס מה מספר המסתננים שיהיו במחנה.

נוסף לכל בתי-המלאכה הנאים הנמצאים
בכלא תל-מונד, ישנו גם שטח חקלאי המעובד יפה ומכניס, דבר אשר
נותן לנערים האלה להתפתח. אנו משקיעים טיפול רב בנערים האלה.
נעשות פעולות ביניהם מטעם גדנ"ע, כמו-כך קישרנו אותם עם יחידות
נח"ל אשר עורכים שיחות ביניהם כדי להוציאם מחוף אותו מעגל לתוכו
נזרקו.

בית-הסתר דמון על הו-הכרמל. זוהי
חנה אשר כח קבולה הוא 250 איש, כולל שפוטסים לחקופות קצרות
מצפון הארץ, ועד לשפוטסים לשלש שנות מאסר מכל הארץ. אותן
הבעיות הבטחוניות כפי שקיימות בכל בתי-הסתר בארץ, קיימות
גם כאן, אולי ביתר שאת. השנה ישופר המצב לאור התקציב שקבלנו
למטרה זו. בכל זאת המצב הוא די קשה,

כלא שטה. ב-15 לחדש זה אנחנו מחדשים
את קיומו באפן רשמי, והוא יהיה בעתיד הקרוב אחד מבתי-הסתר
החזקים גם מבחינת כח אדם וגם מבחינת מעמדו הבטחוני. הקושי הוא
בבעיה של שכונ. לו היה לנו שכונ בסביבה, לא היה כל קשי
להוריד לשם 20-30 איש שיעבדו במקום. אנחנו מתכוונים השנה
לנהל מו"ם עם אחד הקבוצים על מנת שיסכימו שנבנה בקרבתם
כמה בתים. האנשים אשר צריכים לגור שם זקוקים לבית-ספר,
צרכניה וכל התנאים הרגילים. נוכל אולי לעשות זאת ליד אחד
הישובים הסמוכים. על כל פנים המקום הזה יקלוט כ-200 אסיר,

מר ניר: ונסווג לשם אסירים שפוטים מ-6 חדשי מאסר עד 4 שנים.

כמבט ראשון, בסך הכל בכל המתקנים אפשר לשקם 1160 איש. כיום נמצאים בידינו 1250 איש, ונגיע ל-1300, ואינני יודע היכן נשקם אותם.

אשר לשאלת השינויים והמצב בשרות, כפי שאמרתי, כל ענין בתי-הסהר זוהי תרופה, ולכן יש לי הרושם שגם הגישה להתגבר על הבעיה הזו איננה כל כך נוחה, ואני מנסה לקרב אתכם אליה.

קיימת מגמה של פיצול בשרות בתי-הסהר. ישנם 6 מתקנים המהווים "גנרליות סינית" בכל המובנים, כולל מהבחינה התקציבית, וזו אחת הבעיות הכאובות המרחיקות את הפשרות של עבודת השרות בצורה נורמלית. משטרת ישראל מצאה ש-5 מחוזות אינם יעילים יותר מאשר שלשה מחוזות ללא שרותים כלל. היינו, משטרת ישראל המונה 6000 ויותר אנשים מחזיקה את כל המשק שלה בשטח מטה. אנחנו שרות קטן הכולל כמה מאות איש ואנו מפוצלים עד לפרודה האחרונה. אין כל אפשרות לעשות בקורת ותאום. ברור לנו שלעולם אי אפשר יהיה לתת לנו תקציב מלא כפי שנחוו לננו. וברור לגמרי שיש לחלק את היש כפי שצריך לחלקו. אבל ברגע שהוא מפוצל כל כך אין לנו אפשרות לשחק את המשחק כהלכה.

בשרות בתי-הסהר, כל מנהל במקום שיעסוק בתפקידו הספציפי, מוכרח להתעסק בכל פרודה ופרודה, וזה מסיט אותו מעבודתו. מגמתו היא קודם כל להפוך את היחידות האלה ליחידה אחת מבחינת מנהל ושרותים. לאור זה הקיימונו מטה, והוא עדיין תוך כדי תקופת הקמה, שיכלול שלשה אגפים. 1 - ארגון ובטחון. 2 - אגף שקום. כיום אנחנו קוראים לאגף זה אגף מדעי, אבל מגמתו העקרית היא לעסוק בשקום. אגף שלישי - מנהלה ומשק.

לכל האגפים האלה מדורים. על מנת שתתרשמו יותר מהענין הזה אתן לכם את הסקיצה של המבנה החדש שלנו שאיננו מופיע בהצעת התקציב.

בעית כח אדם. אם כי אגף התקציבים הוסיף לנו תוספת רצינית של כח אדם, לדעתי אין הדבר מספיק, כי החשבון הוא פשוט. בשנת 1953 היו לנו 472 סוהרים. כשנגשנו לעבד את מה שהיה בידינו על מנת לתת לאנשים אמונים, דבר שלא קבלו קודם, ועל מנת לתת להם את חופשותיהם המגיעות להם, ועל מנת להקל במעט את עבודתם, הגענו למצב של צורך ב-625 איש. אושרו לנו 542, שזה לעומת מה שהיה, תוספת רצינית, ואני מקווה שזה יאפשר לנו, לפחות אם לא נפתח בתי-סהר חדשים, לשאת בכח זה את המעמסה המוטלת עלינו. זאת נוסף על מתן הדרכה קצרה למרבית הסוהרים. לקחנו גם בחשבון שמתוך מספר זה יורדים 20 איש בערך לאמונים, דבר שיהיה פרוודי. דבר זה ייעשה בבסיס האמונים של משטרת ישראל. אנחנו מתחילים בקורס ראשון בחדש הבא.

התוספת שקבלנו השנה, מתחלקת למעשה כך: 66% - משכרות; 34% - מתקני בטחון, ומעט לסעיפים אחרים. כך שלמעשה בסעיפים שאינם שונים לחלוטין מהעבודה הרוטינית לא היתה כמעט תוספת.

אני רוצה להסב תשומת לבכם כי אנחנו עומדים בכל זאת בפני תזוזה בנחה-תוצה, ולא הקציבו לזה סכום כסף. צריך לעשות משהו כדי שנוכל לקבל סכום משוער.

היו"ר י. גורי:
אנחנו בזמן הדיון על התקציב הקודם, הכרזנו מעל במת הכנסת, על דעת האוצר, שלא תהיה כל מניעה מבחינת האמצעים הכספיים הדרושים כדי לבנות את הבניין. מאז עברה שנה והענין טרם זו. זה גורם צער לכולנו. י. עזר דוגמא, ענין בתי-המשפט בתל-אביב לאמרנו כי לא תהיה כל מניעה מבחינת תקציבית, ועברו שנתיים ועד היום הזה לא זו מאומה. דבר זה, לדעתי, אומר דרשני.

מר ניר:
אני רוצה להסב את חשומת לבכם לכך כי בינתיים קרה משהו שידוע לכלם. הדבר הראשון אשר אני התחלתי לעסוק בו מאז היכנסתי לשרות היה, מציאת שטח קרקע. רק אתמול קבלתי מכתב שנשלח מטעם רשות הפתוח לסכום הפושה.

א. בהיר:
מהי המחשבה הכללית ביחס לבנין כללי לבית-סהר במקום המקומות המפואלים?

י. בדר:
לדעתי אין שום צורך בשרות בתי-הסהר שלנו נשיאות ומטה, אלא יש צורך בבית-סהר אחד אשר יהיה שם רק מנהל אחד ומקום ל-1500-2000 אסירים.

השאלה היא מה יכול היה להיות החסכון השוטף, לו יכולנו פעם אחת להשקיע סכום כסף במפעל כזה אשר יהווה בית-סהר מסודר, בנוי לפי כל השיטות המודרניות אשר חוסכות כח אדם, שמירה וכו' ? המדובר במקום שיהיה בו רכוז מתאים, בתי-מלאכה מתאימים, וכל זה במקום אחד לא מרוחק מישובים, כדי שאפשר יהיה להשיג כח אדם לעבודה בו.

היו"ר י. גורי:
ח"כ בדר עזר שאלה חשובה מאד בהמשך לשאלתו של ח"כ בהיר. אני אינני בטוח אם אנחנו יכולים כרגע להכנס למלוא היקף הבעיה הזאת.

מר ניר:
אנחנו כבר ניסינו, יחד עם אגף התקציבים להכנס לבעיה הזאת, ואם נגיע למחשבה שזה ניתן, אזי בהתחשב עם בתי המשפט אחת הבעיות הקשות ביותר תהיה בעית השפוטים הקצרים בכל מקום. ואז תעמוד הבעיה באיזה מקום נקים את בית-הסהר, כי בכל מקום שלא נבנה אותו הוא לא יוכל להקיף את כל הישוב. נצטרך, איפוא, לבנות אחד בדרום ואחר בצפון. על כל פנים לנו בוור דבר אחד, שכל זמן שמספר העבריינים והשפוטים למאסרים ארוכים מתרבים, ניאלץ להקים בית-סהר מרכזי אחד לפחות לאנשים אלה, ובית-סהר זה ללא ספק, יצטרך להיות מוכן לקלוט לתוכו קרוב ל-1000 איש. נשאלת השאלה מה עם יתר ה-3000 שהם במחזור, אם אי-אפשר יהיה לקלוט אותם שם.

וכאן אני רוצה להוסיף ולומר, אם כי אנחנו גוף נפרד לחלוטין מהמשרה עצמה, אנחנו אחוז קטנה שלה כי אנחנו משתייכים למשרד אחד, גם י החלטת הממשלה שדין סוהר כדין שוטו קובעת בשטח זה לא מעט. בכל אופן ישנם כמה וכמה דברים אשר תמיד נהיה לגביהם במקום וממכר, אבל נגיע לעמם י.ש. מה שאני יכול לציין הוא, שאנחנו עם כניסתנו לתקציב זה, אם יתוקן בעיקר דבר אחד והוא- רכוזו של התקציב - נעביר את השנה כהלכה ללא בעיות מסויימות.

מר אבולעפיה:
בקשר להערתו של ח"כ בדר, אני רוצה לספר כי לפני 6 חדשים, האגף שלנו בא בהצעה לאגף בתי הסהר כמחשבה, מה יהיה החסכון באם נבנה בנין אחד ונרכז את כל בתי-הסהר, והם הבטיחו שיבדקו זאת.

א. בהיר:
ברגע שתהיה מחשבה יותר מגובשת, היה כדאי להביאה לברור לוועדת הכספים.

היו"ר י. גורי:
חושבני שנרצה להפשת המיץ למיניה

דיון על התקציב - משרד ראש הממשלה:-

י. בדר:
אני מניח שהיו"ר גורי כבר שגר
את המכתב לחשב הכללי בקשר עם
דרכי פרסום הדו"ח שלו לפני 9 חודשים.

מר בזק:
נאמר לי בשיחה טלפונית אתם
כי הבקר שלחו זאת לכל חברי
הועדה.

י. בדר:
אחרי קבלת הדו"ח, למרות שאנו
עסוקים בדיון על התקציב, עלינו
לקיים דיון ואני מבקש להעמיד זאת על סדר היום ולהקדיש לשם
זה ישיבה.

בעתון "הארץ" מיום אתמול הופיעה
כתבה על התכנית להעביר 100 מיליון ל"י מהגרעון הקופתי שהאוצר
כיסה אותו על ידי מפרעות מבנק ישראל, לצורה של קונסולידציה.
לקרא לאינפלציה קונסולידציה, זה דבר מאד יפה. עד עתה, אחרי
הדיון שהיה בוועדה, חשבתי לנכון לשמור את הדבר בין כחלי
הועדה, אבל אחרי שהדבר פורסם בעתונות, אין טעם בכך יותר.
ואני לכך דרוש לקיים דיון דחוף בוועדה על הענין הזה. אני
מבקש להעמיד זאת באפן דחוף על סדר היום.

היו"ר י. גורי: נקח זאת בחשבון.

י. בדר:
אני מבין שהחובות של האוצר בבנק
ישראל מהמפרעות הן כיום כ-130 מיליון
ל"י, היינו עד סוף ינואר. אני מניח מחוץ כך שאני מכיר את
הענינים, שעד סוף מדץ הסכום הזה יגדל בעוד 10 מיליון ל"י.
דבר זה דרוש חשובה - מה עומד שר האוצר, אחרי שיסתיר את
ה-100 מיליון ל"י מעיני מבקר המדינה ויעשה דבר בלתי חוקי
לחוקי, לעשות עם ה-40-30 מיליון ל"י הנוספות. בעוד את
האינפלציה לא יבלם על ידי זה.

היו"ר י. גורי:
אולי יסכים ח"כ בדר שאנחנו ליום
רביעי הבא נזמין את החשב הכללי,
ונקדיש זמן מסויים לבעיה הזו.

א. בהיר: אני מציע להזמין גם את נגיד הבנק.

הוחלט: להזמין את החשב הכללי ואת
נגיד הבנק, לאור הבעיה
שהועלתה על-ידי ח"כ בדר.

היו"ר י. גורי: אנו עוברים לדון על - משרד ראש הממשלה.

כאן הפרק מחולק לסעיפים, ובמסגרת זו,
אנו דנים גם על החברה הממשלתית לתיירות. מאחר ומר קולק משמש
בשני כתרים אפשר יהיה להציג את השאלות לשני הסעיפים האלה.

י. בדר:
כיון שבעצם משרד זה, מלבד הלשכה
הראשית, הוא אסף של ענפים אשר בעצם
אין קשר בין האחד לשני, כי מה הקשר בין המועצה המדעית לבין
המרכז למיכון, אני מציע שנדון על כל סעיף משנה לחוד.

היו"ר י. גורי:
אני מבקש את ח"כ בדר שלא יציע זאת,
אם כי יש הגיון בהצעתו, כן אין הזמן
עומד לרשותנו.

מר קולק:
אנחנו מוכנים לענות על שאלות בכל
סעיף וסעיף.

היו"ר י. גורי: אם יהיה לנו צורך, בהמשך הברור, ביתר פרטים נוכל ליהנות את פרופ' בקי, או את מר רוזוליו, כשם שאנו עושים זאת תמיד נעשה זאת גם הפעם.

לפי שעה נציג שאלות ונקבל עליהן תשובות.

י. בדר: אינני מבין מה פרוש הדבר - "אם יהיה לנו צורך" - יכול להיות חבר ועדה שבשילוי הכל מובן והוא יכול לקבל את התקציב לאישור במעטפה סגורה.

מר קולק: אם תהיינה שאלות בכיוונים אלה, נזמין לישיבה הבאה את מי שתחפצו שנזמין.

י. בדר: ישנן כאן שאלות עליהן יכול מר קולק להשיב תשובה כללית, אבל דברים כגון המוצעה המדעית אינן בגדר תשובותיו.

מר קולק: אם יתברר שתשובותינו לעצם הסעיפים אינן מספיקות, נביא את אותו אדם הקשור לסעיף הדרוש. דבר זה היה נהוג כל שנה.

היו"ר י. גורי: לו ידעתי שתתעורר שאלה ממין זה, הייתי מבקש מראש מאת מר קולק שיזמין גם את האחרים הנוגעים בדבר.

י. קוגמן: אני רואה בחקן של משרד ראש הממשלה, כי הוקטן מספר העובדים ב-27, ואני רוצה לציין זאת בחיוב.

בסטטיסטיקה אני רואה כי ישנו גם ענף של סטטיסטיקה של מס הכנסה. שאלתי היא האם אין כאן כפילות? האם משרדי מס-הכנסה אינם מנהלים סטטיסטיקה באותה מידה על נישומים זכו?

מר קולק: אין כל כפילות. זה מחולק וכאן עושים זאת רק לפי הזמנת משרדי מס-הכנסה.

י. קוגמן: לסעיף שרות הדיור, מה גורלו של עתון הדיור. אנחנו הגדלנו את החשלות עבור דיור מ-8 ל"י ל-10 ל"י, ו-2 הל"י הנוספות היו מיועדות לעתון. אחרי-כך החלטנו בוועדת הכספים שזה יהווה רוזבה, ואם עתון הדיור לא ייצא, יוחלט מה לעשות עם הסכום הזה.

אשר להתפלת מי היס, האם קיימת אפשרות שנוכל להגיע לשימוש במי-ים לצרכי החקלאות שלנו?

מ. אולמרט: מה תעשו עם הסכום של 22 אלף ל"י ומעלה, שהוקצבו ללשכת שו בלי תיק, מאחר והלשכה נשארה ללא שו?

ש. בבה: אשר למשרד ראש הממשלה, אם כי זהו אחד המשרדים המאורגנים יפה, אפשר לחלוק על קיום המשרד בדיקפו כפי שהוא כיום. המוצעה המדעית למשל, יכולה להכנס לרשות נציבות שרות המדינה. זה נהוג במרבית העולם של ראש הממשלה ישנה לשכה וקציני קשר. ישנם מקומות ששם נציבות שרות המדינה שייכח למשרד הפנים. באנגליה זה שייך לאוצר. סטטיסטיקה למשל, בע"י אם היא עוסקת בענייני כלכלה, זה שייך למשרד המסחר והתעשייה. לדעתי כל הקונסטרוקציה הזו של משרד ראש הממשלה איננה נכונה. הייתי אומר שצריכה להתקיים לשכת ראש הממשלה עם קציני קשר, וראש הממשלה יתערב בצורה אקטיבית ויידע מה נעשה במשרדים האחרים.

מאחר והדבר לא נבנה בצורה כזו, אציג שאלותי לפי הצורה שנבנה בפועל.

ש. בבה: א - השאלה הוצגה כבר וגם אני רוצה להביע פליאתי. כל זמן שהשר נפחלי היה שר ללא תיק, היתה לו לשכה. עכשו מאחר ויש לו תיק, מה עם הלשכה? אולי יהיו תפקידים מיוחדים ללשכה?

ב - שרות הרדיו. בתקציב הרדיו ישנו סכום אחד אשר מופיע על חשבון הרדיו והוא למעשה מתיחס לשדורים בערבית. סכום זה גוזל חלק נכר מתקציב הרדיו. אמנם השדור הזה משרת מטרה טובה, אבל השאלה היא מדוע זה צריך להיות כאן, אם בזה מעונינים גם משרד החוץ וגם משרד הבטחון? מאחר והרדיו הוא משק סגור, החי מהכנסותיו, אזי בגלל שידור כזה למשל עליו לצמצם שידורים אחרים ועליו להשאר בניבו לא גבוה לגבי כמה דברים אחרים. דבר זה דורש תיקון.

עתון הרדיו, דבר זה עבר לעת-עתה מן העולם. אלא שבחלק מהכסף הזה משתמשים. קראתם בודאי בתקציב, ששם נמצא סכום של 200 זכמה עשרות אלפי ל"י מהכסף הזה המוקדשים לבניית בית-שדור, וידוע לנו שהחלום הנוסף עבור העתון הגיע לסכום של כ-800 אלף ל"י. מה נעשה עם יתר הסכום?

מר קולק: אנחנו הצענו לוועדת הכספים לפני שנה, שמתוך 2 הל"י שאנו מוסיפים, רק 1 ל"י תהיה מוקדשת לעתון הרדיו, וה-1 ל"י השניה לשידורים הערביים. כך שלעתון הרדיו נשארה רוזבה של 330 אלף ל"י, ועל זה אענה.

ש. בבה: ג - אנחנו קוראים בזמן האחרון על דבר חדש הנקרא - וה-תשבוע. היום ישנה ידיעה שהדבר הזה עדיין לא נגמר. מחברו שהוקמה ועדה פריטטית ואי אפשר להגיע לסיכום.

הייתי רוצה לשאול מאחר והדבר הזה מתיחס רק לפקידות הגבוהה ביותר, את מי זה מקיף, כמה אנשים זה מקיף, ואיזה סכום זה מקיף? לפי עניות דעתי הדבר עלול להגיע לסכום של מאות אלפי ל"י.

דבר נוסף והוא, נודע לנו שבזמנו, כשהמשלה הכניסה לתקף את חוק הגמלאות, והדבר הועבר לוועדת העבודה, קונסטילציה מיוחדת במינה של אופוזיציה וקואליציה, אשר ניסו להיטיב, היטיבו עד כדי כך, שכיום יכולים להיות מקרים עובדים אשר משלמים לו גמלאות, יכול גם לקבל סכום של 60-70 אלף ל"י בעד פטורים. היינו, אם מעבירים פקיד בדרגה גבוהה לפנסיה, הוא יכול לקבל סכום זה, ונוסף על זה שהוא הועבר לפנסיה, ועדת העבודה החליטה שהוא יקבל גם מחצית הפיצויים.

הצגתי לכך את השאלה הזו, בכדי לדעת מה זה אומר בימים אלה וה-תשבוע, וכמה זה צריך לעלות? אני מעיז להגיד שכל העניין הזה של וה-תשבוע זוהי דרך מוסוית להעלאת הדרגות.

בקשר לזה עוד שאלה הקשורה בכך, ענין השעות הנוספות. הנשמע כדבר הזה בכל העולם שכאשר ראש המשלה ימצא לנחוץ להזמין את מר קולק למשל, לשיחה, הוא ידשום את השעות?

מר קולק: זה לא נוגע לבעלי דרגה מס. 1.

ש. בבה: הוה-תשבוע נוגע רק לשלשה דרגות. העקרון של השעות הנוספות הוא הם בשביל הפקידות הגבוהה ביותר. האם אפשר עוד בוגע האחרון לעכב את הגאולה הזאת?

ש. בבה: ביחס להקטנת התקן ב-27 עובדים, אני רוצה לשאול האם זה לא מתיחס בעיקר למחלקה לסטטיסטיקה, כיון שבשנה שעברה היתה עבודה מיוחדת במחלקה זו והיא - לעבד את המדד החדש. האם זה לא קרה באפן נורמלי לאחר שהעבודה הזו נגמרה?

מר קולק: להיפך, בחלק זה המספר הולך וגדל.

ש. בבה: כיצד, איפוא, הוקטן התקן בסטטיסטיקה ב-27 עובדים?

מר לוי: בסטטיסטיקה זה הוקטן רק ב-18, עקב יעול של הסטטיסטיקה של סחר חוץ.

ש. בבה: אשר ל"קול ציון לגולה". אני שמח שסוף סוף נגמר בחיוב המו"ם בין מדינת-ישראל והסוכנות, ותכנית זו חשובה בקול ישראל. ההפוש בכסף בין מה שעלה קודם ועכשו יהיה בערך 60 אלף ל"י לשנה. ואני שמח שהדבר עומד עכשו לבא על תקונו.

דבר שני, בצורה מוסכמת שאיננה מוצאת את ביטוייה בתקציב ישנו עוד משדו אחד אשר נקרא - גלי צה"ל. למעשה הוצע מאשר דבע' שעה ליום המוקדשת לעניינים ספציפיים של הצבא כגון: דאו צבאי, שיחות על נושאים צבאיים, יתר התכניות יכולות להיות משותפות, כי המדובר במוסיקה ובידור המשודרים באותו זמן בצורה דומה בשתי החצות. מדוע זה לא יכול להיות משותף?

י. חזני: בתקציב של השנה שעברה היתה רזרבה של 669 אלף ל"י מהתוספת לרדיו, ולא כל הסכום הזה צריך היה להיות מיועד לעתון הרדיו, כי דובר רק על 350 אלף ל"י לשח זה. מה, איפוא, גורל הרזרבה? ההחלטה היתה שהרזרבה הזו תוצא באישור ועדת הכספים.

היו"ר י. גורי: הכוונה היתה במקרה שתופעל התכנית של עתון הרדיו שהעניין הזה יבא לדיון נוסף בוועדה.

י. חזני: אני הייתי בעל ההצעה, ואז הוחלט שהסכום הזה של 350 אלף ל"י שצריך להצטרף מה-1 ל"י מתוך ה-2 ל"י שהוטלו כתוספת, יירשם כרזרבה, והדשות להוציא אותה או להשתמש בה לא יזו שהיא אחרת מותנית באישור ועדת הכספים.

היו"ר י. גורי: נכון הדבר, אבל אם תחפש באפן נורמלי עקבות לעניין הזה, לא תמצא, כי זה לא רשום בשום מקום. אני יכול לומר בבטחון מלא שהיות והיתה התנגדות להוצאת העתון, היתה זו הפשוטה, ואז הורידו זאת מעל סדר יומה של הכנסת ולא הביאו זאת לאישורה, אבל היה מוסכם שבמקרה וירצו להשתמש בסכום להוצאת העתון, לא ייעשה הדבר בלי דיון נוסף של ועדת הכספים.

י. חזני: היות והיו"ר מסתמך על זכרונו, וגם אני מסתמך על זכרוני, נבדוק זאת בפרוטוקול. לדעתי כך היה הדבר. היתה התנגדות לעתון הרדיו. הגיעו אז לפשרה להמשיך ולגבות את 2 הל"י הנוספות, אבל 1 ל"י מהן תהיה מוקדשת להרחבת השידורים בערבית, וה-1 ל"י האחרת אשר תכניס סכום של 350 אלף ל"י, סכום זה יירשם כרזרבה, ולא תהיה רשות להשתמש בה בלי רשות ועדת הכספים.

מר קולק: אנחנו לא השתמשנו בה.

י. חזני: ח"כ בבה בדבריו אמר שהחליטו על קרן לבנין בית-השדור מתוך סכום זה. מי אישר את זה?

זה טוען אישור.

מר קולק:

בדגש שמר קולק הודיע שלא השתמשו
ברזרבה, הוכיח הופך להיות תיאורטי.

היו"ר י. גורני:

זוהי, ראשית, הצעה לקראת השנה הבאה,
שנית, לא השתמשנו בזה. מה, איפוא,

מר קולק:

הוכיח?

אני, איפוא, בא לדבר על השנה הבאה.
ממשיכים לגבות את 2 הל"י, עתון רדיו
איננו מופיע, מדוע ממשיכים, איפוא, לגבות את 2 הל"י הנוספות?

י. חזני:

בשנה שעברה היתה החלטה לגבות, ולכן
אמרנו היות וגבינו את 2 הל"י הנוספות, נקדיש 1 ל"י למטרה זו
ו-1 ל"י למטרה אחרת. עכשו מציעים את מה שהצטר מה-1 ל"י הזאת
להקדיש לבנין. לגבי השנה חוזר למעשה המצב לקדמותו, ואם מחכוונים
להמשיך ולגבות, צריך להחליט על זה מחדש, כי אין זה דבר אוטומטי.

היו"ר י. גורני:

אתה טוען שתי טענות. עכשו העלית
טענה חדשה. אשר ל-1 ל"י שהשתמשו
בה למטרה מסויימת, אינני רואה מקום לעורר מחדש את השאלה.
מסתבר, איפוא, שכפוף לדיון החדש השאלה היא אם צריך לגבות
הלאה את ה-1 ל"י או לא? ולא את ה-2 ל"י כי מתוכן ה-1 ל"י
מוקדשת להדחבת השידורים הערביים.

מר קולק:

בזמן שגבינו את 2 הל"י, לא היתה הכוונה
להוציא את שתייהן עבור עתון הרדיו,
אלא 1 ל"י בלבד למטרה זו ו-1 ל"י למטרות אחרות. אם אתה בא
לסעוק כעת נגד החוספת, אתה יכול להגיד שעלינו לרדת הפעם ל-9 ל"י
ולא ל-8 ל"י, כי ה-1 ל"י היתה נחוצה כפי שהוסבר כבר.

י. חזני:

אני טוען שהאגרה הרשמית עבור שנות
הרדיו שהכנסת אשורה בתקציב לפני שנתיים,
היתה 8 ל"י, היינו סכום זה ושאלת היתה המדינה לגבות. בשנה
שעברה גבינו 2 ל"י נוספות, הכנסת הסכימה ש-1 ל"י תהיה מוקדשת לשפורים,
היינו, לגבי השנה שעברה הכנסת הסכימה שאת ה-1 ל"י שגבינו
לא תחזירוה אלא היא תוקדש לשפור השידור הערבי. ה-1 ל"י השניה
הצטרפה לרזרבה של כ-350 אלף ל"י, ועכשו ועדת הכספים צריכה
להחליט מה לעשות עם רזרבה זו. יש הצעה לקרן הבנין, יכולה
לעמוד גם הצעה אחרת, מאחר ואנחנו צומדים לקראת תקציב חדש יש
להחליט על כך. העיקרון שעליכם לגבות 8 ל"י, אתם רוצים לגבות
2 ל"י נוספות, חבקשו את אשורה של הכנסת על סכום נוסף זה. אחרת
אין לכם זכות לגבות את ה-2 ל"י הנוספות.

היו"ר י. גורני:

אין צורך באישורה של הכנסת. ישנה
הבטחה לוועדת הכספים כי כאשר יוצו
להעלות את החשלוים, צריכים להימלך בדעתה.

י. חזני:

אני מקבל הודעה זו. אבל ישנה הבטחה
של הממשלה לוועדת הכספים שלפני כל
העלאת אגרה היא תימלך בוועדת הכספים. אני, איפוא, טוען שהאגרה
היא של 8 ל"י, וגם השנה הממשלה צריכה להימלך בוועדת הכספים אם
להוסיף עליה את 2 הל"י.

אשר לשרות השדור בכללו, זהו ענין
שמדברים עליו כל שנה. בתוך הסכום הכולל של 4 מיליון 600 אלף ל"י
כולל הוצאות, מופיע סכום של 20 אלף ל"י בלון לשידורי דה ומסרת.
אני שואל, אם זוהי הפרופורציה המתקבלת על דעתו של
משדור ראש הממשלה?

מר קולק:

אנחנו הוספנו השנה לשידורי דת ומסרת.

י. חזני:

ברצוני להוסיף ולשאל האם שדור
הידיעות הוא נסיון טוב?

י. חזבי: ועדת העשור. אם ועדת הכספים זוכרת, אזי ויטת המשנה סכמה פעם והביאה זאח לידיעת חברי ועדת הכספים, "זלפי זה ועדת העשור צריכה היתה למסור דו"ח. עוד ב-1 לינואר, ולהודיע אם הסכום אשר הוצא הוחזר. והאם אנחנו יכולים לקבל מאזן ביניים על המצב?

מה צפוי ללשכת השר בלי תיק, כאשר התפקיד איננו קיים עכשו, ובכל זאת בתקציב מופיע סכום של 22 אלף ל"י. האם עלי ללמוד מזה שהממשלה מתכוונת להוסיף שר בלי תיק?

לשאלת נציבות המנגנון. הייתי רוצה שנברר לאשורה את הבעיה של הארעיים והזמניים. במשך כל השנים עובדים ארעיים וזמניים הופיעו בסעיף פעולות ולא בסעיף משכרות. הינו, בסעיף משכרות הופיע רק החשלוים של הקבועים. למעשה במשך כל השנים מספר העובדים היה גדול יותר, אלא שלא ידענו זאת כי זה היה מוסווה, אם בייעול או בסטטיסטיקה או במספר אחר של פעולות, אבל חלק נכר מזה היה למעשה שייך לעובדים זמניים. לשעצמי הרגשתי בזה כאשר באחת מועדות המשנה הובעה הדרישה להבליט זאת, והתברר כי כל מה שמופיע בסוגרים ב-3 ו-4, זה משתייך לעובדים ארעיים וזמניים.

הייתי רוצה לקבל אישור אם נכון הדבר שכל ועובדים הזמניים והארעיים, בכל סעיף, מסומנים ב-3 ו-4?

אשר לשאלה ביסודה, היא הרבה יותר רצינית, והסבירו לנו זאת על ידי אגף התקציבים, שלא מצאו עדיין דרך איך להתגבר על זה. וזהו הסברם: להם ישנה מצבה של מספר מסויים של עובדים. כאשר לשכת הסטטיסטיקה או המחלקה לייעול מזמינה עובדים ארעיים בקשר לעבודה מסוימת, בלי כל קשר עם נציבות שרות המנגנון ובלי כל פקוח אחר ובלי כל זיקה לחקן איזה שהוא, כעבור זמן מה הארעי הופך לזמני, ושוב כעבור זמן מה הזמני מופיע בלחץ ועד העובדים, וזה מוצדק לדעתי, ובאפן אוטומטי הוא מצטרף למספר העובדים הקבועים, גם כשאיך חקן. כשהוא שלש שנים קבוע, ועד העובדים בא ודורש, ובצדק לדעתי, חקן עבדו. יוצא שלמעשה נציבות שרות המנגנון איננה שולטת בכלל על שטח מסויים של העובדים. כי התהליך הוא זה שהמשורד מזמין עובד ארעי אשר בדרך הטבע נהפך לזמני, ובדרך הטבע מזמני לקבוע.

מר קולק: אצלנו במשורד אין הדבר כך.

י. חזבי: אני מתכוון לנציבות השרות, וזוהי פרצה, שעלינו לשים לבנו עליה בזמן המו"ם בינינו לביין נציבות שרות המנגנון, כי אחרת אם לא יבלמו פרצה זו ספק אם יוכלו להשתלט עליה בשנה הבאה. זוהי בעיה שיש צורך למצותה.

לסעיף תמיכה באמהות, 100 ל"י עבור הילד העשירי. האומדן של השנה שעבר ה היה 30 אלף ל"י, והשנה מופיע שוב אותו סכום. האם זה אומר שישנה ירידה בילוד העשירי, או אין הסכום הזה עומד בהתאם למציאות?

לדעתי אין לעניין הזה אותו אפקט כפי שהיה לו לפני 10 שנים, כי אז 100 ל"י הוו סכום מעודד וזה היה ביטוי יפה של המדינה. כיום אותה אשה מקבלת את ה-100 ל"י מהבטוח הלאומי, ולכן יש או לבטל את זאת, ואני אינני מציע זאת, או להגדיל את הסכום. אני מוכן להציע הגדלה.

לשאלת התיירות. האם יש סיכום על מספר התיירים לשנת העשור ועל ההכנסה המשוערת מהזרם הזה? מהי התחזית לגבי השנה הבאה? קראתי בעתון שיש מעין משבר בענף מזכרות במטבע זר, וכי ישנה ירידה גדולה בפדיון לעומת השנה הקודמת. החברה לתיירות השקיעה עבודה ובה בעניין הזה ובכלל לכל ארך המישור של עידוד התיירות. קיים ודאי גורם אובייקטיבי שאפשר או אי אפשר להשתלט עליו, הייתי רוצה לדעת מהו?

א. בהיר:

לשאלת הרדיו. אם כי צריך היה לשאול שאלה זו במועצה הצבורית, אני שואל את הממונה מטעם משרד ראש הממשלה, האם יש לכם איזו בקורת על התכניות, וביניהם על "שלשה בסירה אחת"? ישנן ביניהן תכניות שאפילו הנוער מתקומם נגדן.

ב - מתי יתחיל לפעול המשרד אשר יישמע בכל ארצות אירופה, בתוכן ברוסיה?

ג - מהן התכניות לשפור השרות? אנחנו יודעים שבשנה האחרונה נעשו מאמצים ופעולות רבות למען השפור, אבל איננו חושב שהגענו לכלל תוצאות. הייתי רוצה לשמוע עליהן, אם אמנם הגענו לכך?

אני משבח את ענין השדור הערבי אשר יש לו ערך פוליטי רב, וגם השדור לכוח האו"ם בשעה 5.00 אחה"צ, אבל יחד עם זאת התכניות דורשות עוד הרבה שפורים. הייתי רוצה לשמוע האם יש לכם איזו תכנית בקשר עם שפורים בשדור על ידי הזמנת מומחים נוספים וכו'?

חקציב הרדיו הוא בערך 4 מיליון ל"י, ויכל מאד להיות שהיה ענין להוסיף עוד 1 או 2 ל"י למען שפור התכניות והוחבתן, כי הן מחייבות זאת.

ועדת העשור - אני חושב שכולנו, על כל החוגים, יטנלים לציין את ועדת העשור כדבר חיובי. ואני חושב שלא צריך להפסיק את מה שעשתה ועדת העשור, להן מבחינת הפעולות בארץ. והן מבחינת הקשר עם חו"ל. כי אם המדינה תחליט למשל בעוד 5 שנים לציין שוב תאריך מסויים, לא צריך שאז תקום עוד פעם ועדה לצורך זה, אלא צריך שועדה זו שקמה תמשיך במשרד ראש הממשלה את פעולותיה כזרוע מיוחדת. הייתי מציע לתת לזה גם ביטוי בתקציב.

אשר למטבעות הזכרון, אזי חוץ מההכנסה אשר הוקדשה לתפקיד חשוב, אזי זה גם יצר קשר רב וחשוב עם המוני היהודים וגם גויים בכל העולם. זה גם משאיר יכוון לילדים, ויוצר דבר שאפשר לקנותו כמתנה. ונדמה לי שיש מקום לכך שענין מטבעות הזכרון או מזכרות לא תהיינה קשורות לשנת העשור בלבד, מלבד זאת, אם ועדת העשור קמה בשביל פעולה כגון, תערוכת התחביב, תערוכת המעוטים ותערוכת הקבוצים, יש להעריך מאד את הדבר הזה. היו הדים חיוביים מאד לתערוכות אלה.

היו"ר י. גורי:

אני רוצה בהמשך לדברייך לשאול, הייתה ידיעה שעומדים להפוך את תערוכת הקבוצים לדבר של קבע. האם נכון הדבר?

מר קולק:

נכון.

א. בהיר:

האם איננו יכולים לקשור יחד את ענין מטבעות הזכרון ומפעלי התערוכות ולהקים תערוכה לאומית אשר תופיע בארצות שונות מדי פעם בפעם. אנחנו לדעתי, לא צריכים להופיע בתערוכות מסחריות בלבד, אלא יש ליצור דבר כזה שיהיה מקורי, לאומי, ויופיע בארצות חו"ל.

אשר לחיירות. הייתי רוצה לשמוע מהן התכניות לעתיד לגבי התיירות? נדמה לי שאנחנו לא מקדישים מספיק אמצעים למען פתוח התיירות, במובן כספים שאי אפשר להכניסם לתקציב הפיתוח אלא לתקציב הרגיל. למשל, ענין האתריום ההיסטוריים. בקרתי לפני זמן מה בעבדה בנגב, וגם בסביבת זבתה. הרושם הכביר שעשה עלי הוא שחזור חוה של 10 דונם, מאגם נקוז המשתרע על פני 500 דונם. דבר המשקף בדיוק את מה שהיה לפני אלפי שנים. לדעתי שני המקומות האלה הם כעין עולם חדש בחוף ארצנו. ואני מציע לפתח אותם בעיקר בשביל חיירים.

ברצוני לדעת מה עמדת חברת התיירות

בענין הקזינו?

י. בדר:

לשאלת הקזינו. אני חושב שזוהי שגיאה לבנות קזינו על שפת ים-התיכון, ההחלטה לבטל זאת היתה נכונה, כי על שפת ים-התיכון ישנם די בניני קזינו. יחד עם זאת אני חושב ששני מקומות בארץ היו מתאימים לבנין קזינו והם: או אי-שם על שפת ים-המלח, או באילת. בשני המקומות האלה יכול היה הקזינו להוות אטרקציה עולמית. וכדי לפתח את התיירות למעך יבואו לא לשם בקור קרובים בלבד, או מתוך בקור סנטימנטלי בארץ, אי אפשר יהיה בלי זה.

כלם מזדעזעים כאשר שומעים את המילה קזינו, אבל למעשה קזינו זה לא אומר חדר וולטה, אלא בית-מלון גדול. וכמזבן שליד בית-מלון כזה יש מקום גם לישוב, וכאשר ישנו ישוב יש מקום מסביב גם לקיטנות, ולדעתי בלי זה לא יתכן פיתוח תיירות.

היו"ר י. גורי:

באיזו מדה משתלב נושא זה במסגרת דיוננו על התקציב?

י. בדר:

במסגרת התיירות. אני, איפוא, אומר שהדבר הזה צריך להיה בזמן מן הזמנים למצא את ביטוי. ואם התיירות זהו ענין קונסטרוקטיבי למדינה, גם פרט זה יש לבדקו באפן מעשי ביותר.

בדרך כלל אני יכול להגיד שאני מרוצה למדי מצב התיירות, ואין שום ספק שבמשך השנתיים-שלוש האחרונות נעשתה עבודה אשר קידמה ביותר את ענין התיירות. אם אני משווה את אותה לשכה או מועדון לתיירים בירושלים אשר עוררה סלידה למראה, עם מה שנעשה היום, מובן שיש לציין התקדמות גדולה מאד.

לגבי העתיד חושבני שבמצבנו זה יכול להיות אחד המקורות העקריים של ההכנסה במטבע חוץ. זה יכול להיות הרבה יותר חיובי מאשר תעשיות מסויימות בהן אנחנו משקיעים סכומי כסף גדולים ואשר מיועדים לייצור עבור ייצוא, אך אני מפקפק אם יש ממש בזה. תיירות יחד עם הציונות יכול היה להיות אחד ממקורות הייצוא הטובים שלנו.

ועתה אמנה את הקשיים בשטח זה. מקומות מושכים בארץ מבחינת העין, יש לנו מעט מאד. בכל פינה של איטליה יש הרבה יותר. ואל נחשוב שאם נמצא איזה ישוב ותיק אשר מעניין את הארכיאולוגים, בכך השיבונו על השאלה. לדעתי לא, כי ארכיאולוגיה לחוד, ויופי ואמנות לחוד. ואני לכן אומר שאותם מעט המקומות שישנם, צריך לנצל אותם במלואם. כי כיום אני חושש מאד שתיר אשר בקר פעם בארץ וראה את מה שיש לראות, אין זה משמש לו אטרקציה לבא שנית ארצה. ולכן דרוש כאן שוני גדול יותר בלוח הביקורים.

אשר לבתי-המלון, האכל המוגש הוא רע. דבר נוסף לשאלת בתי-המלון, אין בתי-מלון טובים ממדרגה שניה. אדם אשר בא לעיר ליום או יומיים מעוניין שיהיה לו חדר נקי בבית-מלון, והוא מעדיף זאת על בית-מלון בדרגה של לוקסוס. סוג כזה חסר לנו.

אשר לחוברות הפרסות. במסגרת של לשכת התיירות, קבלתי פעם לקראת העשור חוברת עבה, מודפסת על נייר יפה. בזמן האחרון קבלתי שלש חוברות צבעוניות. לדעתי השיטה השניה היא פי כמה יותר טובה מאשר הראשונה, מבחינת התייר. ובדרך זו צריך להמשיך לדעתי.

לשאלת המוניות. ישנו נצול גדול מאד של התיירים על ידי נהגי המוניות. בלונדון, אם כי המוניות הן מדגם ישן עד מאד, הנהגים נוהגים כשורה. אצלנו להיפך, המוניות הן חדשות ויפות עד מאד אך אין הנהגים נוהגים כשורה. אתם צריכים לשים לבכם לנקודה זו.

מר קולק:

הבעיה היא שאצלנו נותנים רשיון
למונית בגלל היות הנהג נכה, ולא

בגלל היותו מתאים לזה.

א. בהיר:

מבין הנהגים הקיימים אתם יכולים
לבחור מספר מסויים ולהועידם כנהגים

מיוחדים למען תיירים.

מר קולק:

זה יגרוו קטטות.

י. בדר:

השער של המטבע. השער אשר ניתן עכשו
לתיירו הוא בלתי מציאותי. אם הדבר
הזה ישחנה, נקבל הרבה יותר דולארים מהתיירים.

א. בהיר:

ישואל היא ארץ זולה לתיירים.

מר קולק:

לא. היא בין הכי יקרות. היא ב-40%
יותר יקרה מאשר איטליה, יון, ספרד,
שויץ והולנד. באירופה רק צרפת היא יותר יקרה מאתנו.

י. בדר:

צריך בחשבון זה להתחשב גם עם הנסיעה.
כאשר אדם רוצה להוציא 100 שטרלינג,

הוא לא עושה לעצמו חשבון של נסיעה לחוד והשהיה במקום לחוד, אלא
הוא רוצה להוציא סכום מסויים זה לנסיעה כולה. ובמצב זה אני
חושב שהשער שנותנים אצלנו בעד דולאר או בעד שטרלינג איננו
מציאותי. אמנם מוסיפים כל הזמן אבל תמיד במאוחר.

הייתי רוצה להבין מה עושה החברה
להעשית תיירות לעזמת החברה לתיירות? האם אין פה כפילות
במנגנונים, ולפי איזה עקרונות אתם נותנים את האשראי?

אני עובר עתה למשרד ראש הממשלה.
אתם הוצאתם 18 עובדים מהלשכה לסטטיסטיקה, האם זה עקב שפור
או בטויל ענף מסויים?

לגבי פרסומים, מדוע הכפילות בפרסומים
של סטטיסטיקה. אינני מתכוון לאותה חוברת קלה שמוציאה הלשכה
לסטטיסטיקה כל חודש, שזוהי חוברת מצויינת, אשר יש להפיצה אף
בבתי-הספר התיכוניים. ישנה עוד חוברת אשר מוציא אותה משרד
המסחר והתעשייה לסטטיסטיקה של הייצוא. ואם כי אני די מרוצה
ממנה, אני רוצה שתהיה חוברת אחת בלבד, כי אין כסף לשתיים.
צריך, איפוא, לערוך את הדברים כך שלא תהיה כפילות בהוצאות.
מה גם שלגבי הסטטיסטיקה של מסחר חוץ, מבחינתי היה מספיק
שיוציאו זאת פעם אחת לשנה, כי ישנו מספר בודד של אנשים בארץ
המעוניין בה. אני מציע לבדוק אם לא עושים זאת מחוץ שברה
חדש חדש, ובכמות כזו של עמודים.

מר קולק:

בשטח הזה חסכנו את 18 האנשים.

י. בדר:

אשר ל"קול ישראל". האם זה נכון
שנתנו הזראות מיוחדות לגבי אי-פרסום

דברי אנשי האופוזיציה ברדיו?

מר קולק:

ההוראה היחידה שניתנה אי פעם לגבי
אי פרסום בקול ישראל, הייתה לגבי
שני שירים, וגם זה בלי ידיעתי. היה משגה בכך שנתנו לפרסם
שירים אלה שהאחד מהם הכיל נבול פה, והשני "הסלע האדם" הייתה
בו סכנת גירוי לנער שלנו. חוץ מזה לא ניתנה אף פעם הוראה
איזו שהיא לא לפרסם משהו בקול ישראל.

י. בדר:

לגבי נקודה זו נעשה מסכם, אני לא
אדבר על זה כאן, אלא החברים שלי
ידברו על הקפוח הפוליטי ברדיו במליאת הכנסת. פי לא יחכן
שמכשיר כזה יהיה ב-90% בידי מפלגה אחת.

מר קולק: אינני מכיר שם אף איש אחד שהוא חבר מפלגה. אנחנו עוד לא לקחנו לאף תפקיד איש בגלל מפלגתיות.

י. בדר: עתון הרדיו. כאשר הטלתם את 2 הל"י כתוספת על התשלום עבור רדיו, ידעתי כבר אז כי לא יורידו אותה יותר, כשם שלא מורידים קרנות אחרים בארץ אשר הוטלו כח-פעמיים. מאידך גיסא למדתי באותם ספרים שמתוכם אני לומד כלכלה פיסקאלית, שהמס הטוב ביותר הוא המס הישן, כי מס אשר פעם נקלט, הולך ונמשך. אבל אם אתם כבר הטלתם את אותו סכום, תנו את ערכו. וכאן עלי לומר שצריך לשפר את השידורים. אני שומע בעיקר את השדורים של קול ישראל וגלי צה"ל, אני מסכים שגלי צה"ל יכללו במסגרת של קול ישראל ג', אבל אני מתנגד שיבטלו את זה, כי מבחינת הענין שזה מעורר בצבור, זה הרבה יותר נקלט מאשר התכניות הרבות של קול ישראל.

ש. בבה: אין הצעה לחסל אלא לאחד.

י. בדר: לאחד זה ענין "פוקינסוני". אני חושב שצריך שהשדורים יהיו יותר טובים ומעניינים, ולזה יש דרך אחת והיא - לשלם יותר, לבדוק יותר, פחות פרוטקציה, ויותר התחרות.

היו"ר י. גורי: אם אינני טועה, אזי מחיר השידור אצלנו לרדיו הוא באפן יחסי לארצות אחרות יותר נמוך ולא גבוה.

מר קולק: אבל אנחנו מוציאים על שעת שדור בערך החצי ממה שמוציאה פינלנד או דנמרק.

י. בדר: התנגדתי אשתקד לתוספת של 2 הל"י, בגלל העתון. היום אני הרבה פחות רגיש לתוספת.

היו"ר י. גורי: האם אני טועה אם אני אומר שהצרה היא שכל המעורר הזה המשרת אוכלוסיה קטנה כשלנו צריך לעלות יותר מאשר אם הוא משרת אוכלוסיה גדולה פי כמה?

מר קולק: גם הגוון והצרך בשפות הרבות שבשידורים משפיע, וזה עולה הרבה יותר מאשר לו זה היה בשביל ישוב הומוגני של 2 מיליון חושבים.

י. בדר: לעומת זאת אני מבקש שנשמור את הרזרבה אשר נצטברה אשתקד, ונחליט מה לעשות עם כסף זה. הכסף הזה איננו יכול להיות מוצא ללא התעובות של ועדת הכספים.

לאחרונה אני רוצה להעיר ולשאול, איך קרה שראש הממשלה איננו יכול להתפנות בגלל חסר זמן, על מנת לבא לחגיגות היובל של תל-אביב?

י. רוקח: בכנסת ישנה החלטה לתת פרס של 100 ל"י לכל ילוד שביעי במשפחה. אני מעיד עלי את ח"כ אפרתי, שאחרי שהסתייגותי בנידון עברה, הוא אמר לי: אתה עוזר לערבים בכך כי להם יש הרבה ילדים. אמרתי כי גם לעדות המזרח יש הרבה ילדים.

היו"ר י. גורי: מתי נתקבלה החלטה זו?

י. רוקח: זה עבר בתקציב 1955/56, ואני מתפלא שהכנסת לא מקיימת את זה. יש לבדוק את הדבר.

י. רוקח: לשאלת הרדיו. אני מקשיב ל"קול ישראל" וגם לגלי צה"ל, ולדעתי ח"כ בבה איננו צודק במה שאמר שרק רבע שעה מהתכניות של גלי צה"ל הן ספיציפיות, והיתר דומות. כאן ישנה גם מוסיקה אחרת לגמרי. נוסף על כך אנו שומעים את התכניות מתחנת רמלה, ומסתבר שאלה הן תכניות מצוינות, ואינני מבין כיצד אנו נותנים שחנת רמלה תתחרה עם ישראל. יש לשפר את תכניותינו.

האם ישנה מחשבה לטלביזיה בישראל?
הנה מסביב עיראק, מצרים, מדינת לבנון, כלן מחקינות טלביזיה.
מה אנו אומרים לעשות בשאלה זו?

מר קולק: הצעתי זאת לפני שנתיים וראש הממשלה דחה זאת עד אחרי הבחירות.

י. רוקח: מדוע אין הרדיו משרת את האופוזיציה באותה מידה כמו את הקואליציה. דומני שמקפחים את הנואמים מקרב האופוזיציה, בעיקר בתכנית של "הכנסת וזעדותיה".

אשר לנציבות המנגנון, אמרתי זאת כבר בכנסת, שעוד לא היתה אנדרלמוסיה כזו במנגנון המדינה כפי שזה עכשו. מאחר וזה תופס את החלק העיקרי של התקציב, לדעתי יש להזמין את מר רוזוליו על מנת שיסביר לנו את המצב.

מר קולק: אני בענין זה הייתי מציע להזמין נוסף על מר רוזוליו גם את ד"ר ארנון משרד האוצר, כי במידה והמדובר בשכר, אין הדבר נתון בידי של מר רוזוליו, אלא זה מתנהל בין האוצר וההסתדרות, ובלי ד"ר ארנון לא תוכלו לקבל את ההסברים המספקים.

היו"ר י. גורדי: אנו נזמין אותם.

הוחלט: להזמין את מר רוזוליו וד"ר ארנון על מנת לדון על הנעשה בנציבות המנגנון.

י. רוקח: לענין התיירות. יש לי הרושם שהתיירות מתבטאת אצלנו יותר בשליחים מאשר תיירים ממש.

מר קולק: עבור, אף אחד מהשליחים הללו אין הממשלה משלמת. כל אלה הם אנשים אשר משלמים בעד עצמם, גם אלה אשר מופיעים כאורחי המדינה, חוץ מאל-הבאים לפי קרן מיוחדת ליד משרד החוץ. כל היתר, אם כי הם באו כאורחי המדינה, שלמו עבור עצמם, פרט למקרה של מר אוריול שעבורו שלמה הממשלה.

היתה אצלנו החלטה בוועדת העשור שאיננו משלמים עבור אף אחד. הנה למשל עומדים להגיש במאי 1200 איש במסגרת בני-בויח, כל אחד משלם עבור עצמו. היה כנוס של ה-יו.גי.אי. ובאו אנשים, וכל אחד שלם עבור עצמו. אלא שבמקרים מסויימים מאחר ואיננו מחלקים שום אותות הצטיינות אחרים, אנחנו מכריזים עליהם כאורחי הממשלה, אבל זה לא עולה לנו בכסף.

במקרים בודדים בלבד אנחנו מספקים את התחבורה בארץ. כאשר יבא מד ליהמן למשל, על חשבוננו, אנחנו נעמיד לרשותו מכונית לטיול בארץ, אבל לא שום דבר אחר.

באשר לכך קיימת אי-הבנה בקרב הצבור, ועליכם לדעת שבאף מקרה אין הממשלה נושאת בהוצאות האורח. היוצאים מן הכלל היחידים הם אלה הבאים באמצעות הקרן אשר משפחת מרכס יצוה, ואלה באים מאנגליה, עבור חלק מהם אנחנו משלמים לעתים את ההדרכה ואת דמי המלון.

י. רוקח:

מעניין מאד לשמוע זאת, אבל למרות זאת דומני שהתיירות נחלשה במשך החדשים האחרונים. גם חלוקת הזמן בין הערים בין התיירים, איננה מכוונת נכון. הם מבליים על פי רוב 60% מזמנם בחל-אביב, 10% בחיפה וחלק בירושלים. הם אינם מסיידים בכל רחבי הארץ כי לא בכלם יש מקומות אכסון טובים. בירושלים למשל, נוכחתי לדעת מחוך נסיון שמלון המלכים למשל מעדיף להשכירו לאנשים מקומיים, וכי אין לא כל פרספקטיבה לגבי תיירים.

אני מפנה תשומת לבכם לכך שיש לעשות משהו לשם הגברת התיירות.

האם ישנו דו"ח כמה מטבעות זכרון נמכרו? שמעתי ממקור מוסמך שנתתם 45 אלף ל"י למשרד החינוך לשם התחרות במול"ים.

מר קולק:

ישנה הצעה להעביר 150 אלף ל"י למשרד החינוך למען מועדוני נער.

י. רוקח:

אבל הם מהכסף הזה הפרישו 45 אלף ל"י לשם התחרות במו"לים.

מר קולק:

אני שומע זאת בפעם הראשונה.

היו"ר י. גורי:

השאלה אשר יכולה לעמוד כאן היא האם בכלל צריך להעביר כספים למשרד החינוך. ברגע שהעבירו, אם השתמשו בזה למועדונים או לקטרה אחרת, זוהי שאלה אחרת.

י. רוקח:

לדעתי יש צורך בקונסטרוקציה של משרד ראש הממשלה. צריך שתהיה זרוע ימנית העוזרת לראש הממשלה בכל תפקיד, כי גם אני אינני רואה מהו הקשר בין סטטיסטיקה ובין משרד ראש הממשלה. או המועצה המדעית מה מקומה לכאן?

היו"ר י. גורי:

בעקבות שאלתו של ח"כ רוקח אני רוצה לצרף שאלה. העניין כפי שמוצג כאן איננו פשוט גם בנוסחה של ח"כ בבה וגם בנוסחתו של ח"כ רוקח.

אי אפשר לומר ששרותי הרדיו או המחלקה לסטטיסטיקה או כל אחת מהמחלקות הללו קשורה בטבורה למשרד זה או אחר. השרות הזה מתפשט על פני שטחים רבים שיש להם קשר עקיפי עם כל מיני משרדים ולא דווקא עם משרד אחד. דובר שאת כל זה צריך לקשר שר לתפקידים מיוחדים, אבל אצלנו אין תפקיד כזה. ואני יכול להבין את ההגיון, מדוע קשרו זאת למשרדו של ראש הממשלה.

אני אחד מאלה המתפלל לכך שלראש הממשלה יהיה יותר זמן ויכול להתפנות לתפקיד של תאום בין המשרדים השונים, שזה מתפקידו, אבל זה לא אומר שבתוקף נימוקי זה אני יכול לומר שהמשרדים האלה צריכים להיות קשורים עם משרד זה או אחר.

ש. בבה:

זה נהוג כך בכל העולם.

מר קולק:

יש גם מדינות אשר הולכות באותו כוון כמו אצלנו.

היו"ר י. גורי:

אילו היו לו שני סגנים הוא יכול היה להתפנות להרבה יותר תפקידים.

מר קולק:

ברור לי שיכולות להיות השקפות שונות בעניין זה. אני לא הייתי נוכח כאשר בנו זאת כך, אלא יותר מאוחר, אבל אני מוצא הגיון בזה.

נקח סטטיסטיקה למשל, זוהי מחלקה המיוחדת אח כל המשרדים. לו הסטטיסטיקה הייתה שייכת לאוצר, היו אומרים שמספיעים רק על האינדקס וכו', לו הייתה במשרד המסחר והתעשייה היו מוצאים נמוקים אחרים. וכך גם כאן.

י. כהנא:
ישנן שאלות שטוב שנשאלו אל ידי אחרים,
כגון: בענין שלשה בסירה אחת. אני רוצה
לשאול בקשר לסיורים המכוונים על ידי הלשכה לתיירות, האם אין הם
מכוונים בצורה חד-צדדית מדי? הם מכוונים בעיקר למשקים. האם באמת
מפסים לתת להם תמונה מלאה של כל הגוונים הקיימים בארץ?

להמשך שאלתו של ח"כ חזני בענין התכניות
ברדיו. אני רוצה להזכיר כמה השוואות של מספרים בנוגע לשידורים
של דת ומסרת. בתקציב 56-1955 היה התקציב לזה 22 אלף ל"י. השנה
זה 20 אלף ל"י. באותה שנה היה מוקצב לבדוק 9500 ל"י, השנה 36 אלף
ל"י, היינו, פי שלשה יותר. הסברה, חינוך ומדע היתה עליה מ-17,900 ל"י
ל-45 אלף ל"י. ספרות ואמנות מ-16,900 ל"י ל-55 אלף ל"י. היינו
בכל הדברים האלה היתה עליה נכרת, פי ארבעה ושלשה. בסעיף של
דת ומסרת ירידה, במקום 22 אלף ל"י, 20 אלף ל"י. הייתי רוצה להבין
זאת.

היו"ר י. גורי:
הישיבה הבאה חתקיים ביום ראשון בשעה
9.30.

(הישיבה ננעלה בשעה 14.00)